

POSTUL

— urcușul nostru duhovnicesc spre Sărbătoarea Crăciunului

După Sf. și Marele Post al Paștilor, al doilea post ca mărime și ca importanță în viața și cultul Bisericii lui Hristos este Postul Crăciunului.

Este al doilea ca mărime, cuprinzând o perioadă de 40 de zile, de la 15 nov. — 25 dec., în amintirea postului proorocului Moise înainte de primirea legii pe muntele Sinai și în același timp a postului cu care proorocii și drepții Vechiului Testament așteptau venirea Mântuitorului Hristos la „plinirea vremii” (Gal. 4, 4).

În același timp este al doilea ca importanță, deși este mai nou, după Postul Sf. Paști, având menirea de a ne curăți sufletește dar și trupește în vederea participării noastre la marele eveniment al Nașterii Domnului „singurul lucru nou sau soare” de la întemeierea lumii, după cuvântul Sf. Ioan Damaschin.

Ca vechime, acest post al Crăciunului este amintit încă din secolele IV-V, de către fericitul Augustin și episcopul Leon cel Mare al Romei, acesta din urmă rostind și un număr de nouă cuvântări închinată lui. În anul 1166 Sinodul Patriarhiei de Constantinopol sub conducerea patriarhului Luca Hrysoverghei a decretat durata acestui post de 40 de zile, având în vedere că lungimea lui nu era unitară în toată Biserica.

Suntem chemați în acest Post să lepădăm „toată grija cea lumească” și să ne luăm din nou crucea vieții, la unii mai grea, la alții mai ușoară, pentru a urma drumul care duce spre peștera Betleemului „unde S-a născut Cel făr-de-ncepătură”, Hristos Domnul.

Este o perioadă de reculegere și de transformare duhovnicescă în care ne străduim să fim mai buni unii față de alții, mai iertători, mai milostivi, mai rugători pentru binele nostru și al întregii lumi, într-un cuvânt, mai drepți și mai apropiați de Dumnezeu și de semenii noștri.

Dacă în răstimpul Postului Mare ne pregătim să-l urmărim pe Hristos pe drumul Golgotei, să suferim împreună cu El Crucea și moartea ca mai apoi să trecem prin înviere într-o altă sferă a existenței noastre, în timpul Postului Crăciunului, ne pregătim asemenea patriarhilor Vechiului Testament să-L primim în sufletele noastre pe „Mesia cel din veac dorit”, ne pregătim să poposim în noaptea sfântă a Crăciunului lângă staulul unde Dumnezeu s-a făcut om și să-l aducem împreună cu magii daruri spirituale, aurul credinței, smirna dragostei și tămădua rugăciunii înmulțite, să ne plecăm cu păstori în fața „tăinei celei din veac ascunse”, iar cu îngerii să slavoslovim zicând: „Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bunăvoire” (Luca 2, 14).

De fapt există o perfectă analogie dintre cele două evenimente, respectiv Învierea și Nașterea,

pe care le anticipăm printr-un post deosebit. La Paști Hristosul umilinței, Care trece prin moarte întru slavă, Hristosul biruitor asupra morții prin înviere, iar la Crăciun, Hristosul prunc. Care vine la noi să ne cerceteze, El „Răsăritul cel de Sus”, pentru a ne preface în dumnezei, după cuvântul Sf. Atanasie cel Mare. Postul Crăciunului are însă și o nuanță de bucurie aparte, căci pe cine nu-l fascinează zilele premergătoare Crăciunului, când prin colinde ne împreună cu îngerii și cu „strămoșii cântăm în cor” preamărind minunea petrecută acum aproape 2000 de ani.

Postul Crăciunului prin colindele noastre strămoșești ne transformă pe fiecare dintre noi într-un „misionar” în accepțiunea integrală a cuvântului, un binevestitor, am putea spune, într-un „evangelist” în sensul bun al termenului, având fiecare menirea de a-l anunța, de a-l vesti pe Hristos cel care vine în lume pentru mântuirea ei.

Iată deci în puține cuvinte la ce lucrare duhovnicescă suntem chemați cu toții pe parcursul acestui Sfânt Post.

În el ne vom desfășura duhovnicește, prăznuind o pleiadă de sfinte momente din viața Bisericii: vom întâmpina pe prunca Maria intrând în Templul din Ierusalim, vom lauda apoi scrierile Sf. Apostol Andrei, Cel dintâi chemat la lucrarea apostolică, Ocrotitorul României, ne vom întâlni cu „Chipul blândetelor” al Ierarhului Nicolae și apoi cu proorocii Vechiului Testament: Naum, Avacum, Sofonie, Daniel, pentru ca apoi să ne bucurăm duhovnicește de marele praznic al Crăciunului preamărindu-L pe Hristos „Soarele dreptății”.

Să străbatem așadar, fiecare după puterile noastre, această sfântă perioadă a Postului Crăciunului, să căutăm să ne înmulțim rugăciunea și fapta bună, să căutăm să fim mai curăți sufletește și cât mai des să ne apropiem de harul Sf. Taine care ne dau tuturor viață și încă din belșug.

Făcând așa și observând postul cel adevărat (Isaia 59), vom avea folos sufleteș și trupeș de pe urma lui iar în noaptea sfântă a Crăciunului, călăuziți de stea împreună cu păstorii, cu magii și cu îngerii ne vom aduna în jurul isleii sfinte și vom preamări pe Iisus cel venit în lume „să se nască, și să crească, să ne mântuiască”. Și ne vom întoarce la casele noastre cu cel mai de preț dar al sufletelor noastre, acela de a petrece împreună cu Hristos în toate zilele vieții noastre.

Acestei bucurii și acestui dar să ne facă Dumnezeu părtași pe toți prin harul și iubirea sa de oameni acum și în veclii vecilor.

† VISARION RĂȘINĂREANU

Episcop-vicar
Sibiu

Mai lasă-mă

Atunci când răsare, atunci când apune
Mai lasă-mă-n rele, mai lasă-mă-n bune,
Mai lasă-mă-n plâns, mai lasă-mă-n cânt,
Atâta cât am și atâta cât sunt.

Cu-atâta cât am, cu-atâta cât sunt,
Eu vin din nicidecum, plec în nicidecum,
Iubind din durere, urând din iubire,
Trăind prin moarte, murind prin trăire.

Atunci când apune, atunci când răsare,
Mai lasă-mă spin, mai lasă-mă floare,
Mai lasă-mă frunză, mai lasă-mă ram,
Atâta cât sunt, și-atâta cât am.

C-atâta cât sunt și cu-atâta cât am,
Mi-ajunge de-o viață, mi-ajunge de-un neam.

VASILE TĂRĂȚEANU

Mântuirea prin ceilalți

„Săracul și cel ce asupește pe cel sărac se întâlnesc” (Pilde 29, 13).

Fără îndoială că „chinurile iadului” cărora le este destinat bogatul din pericopa evanghelică de la Luca 16, 19-31, ne vor apare multora dintre noi ca o pedeapsă mult prea severă. Și poate chiar nemeritată. În fond în ce a păcătuit el așa de grav încât să i se aplice o asemenea sancțiune? Oare nu râvnim fiecare dintre noi la bunăstare și prosperitate, și nu dorim toți să fim cât mai bine situați materialmente? Însăși porunca divină adresată primilor oameni le spune să „stăpânească pământul” (Fac. 1, 28) venind parcă să confirme tocmai aceste lucruri.

Bogatul de care aminteste Mântuitorul în parabolă n-a făcut altceva decât să se bucure de bunurile sale, totul apărându-ne cât se poate de firesc, căci finalmente fiecare dintre noi ar fi procedat așijderea, ba am îndrăzni a spune că nu aflăm nici un motiv care să ne îndreptățească să-l condamnăm.

Judecând faptele din această perspectivă imediată, cu totul alta ar fi trebuit să fie urmarea și în nici un caz „chinurile iadului”, care ne apar aproape ca o ruptură nefirească în desfășurarea lor. Aparent așa s-ar părea că stau lucrurile: bogatul n-a făcut altceva decât să se bucure de bunurile sale, n-a lezat pe nimeni, n-a pricunosit nimănui vreun rău (Evanghelia nu ne spune că era un om rău sau că și-a câștigat averea în detrimentul celorlalți), și totuși el este atât de aspru sancționat.

Lucrurile se prezintă însă cu totul altfel decât le percepem noi după logica noastră omenească, iar cheia parabolei consideră că se găsește în versetele 20—21: „Iar un sărac, anume Lazăr, zăcea înaintea porții lui, plin de bube, poftind să se sature din cele ce cădeau de la masa bogatului...”. Deci un sărac, un semen al celui bogat, copleșit de suferință și care se găsea în imposibilitatea de a-și câștiga hrana zilnică, zăcea la poarta casei sale, tânjind după o fărâmiță de pâine, fără să-l fi învecinat vreodată măcar cu o privire, darămite să-l mai și miluiască cu ceva. Nimic altceva nu vedem în atitudinea bogatului decât indiferență, nici măcar acel elementar și preamănesc sentiment de compasiune izvorât până și din cel mai căminat suflet.

Dar bogatul din parabolă nu este condamnat pentru simplul fapt că era bogat, pentru că religia creștină nu osândește pe nimeni doar pentru asemenea considerente, ba există chiar bogați care se mântuiesc (să ne amintim de Zaheu spre exemplu) ci, el este condamnat pentru faptul că s-a închis cu totul în propriul egoism, dovădindu-se complet nepăsător la suferința semenului său.

Dacă într-o primă fază am fost încercați de gândul de a-l considera chiar un personaj pozitiv, va trebui finalmente să recunoaștem că aceasta nu este decât o falsă părere. Pentru a fi cu adevărat un om al binelui nu este suficient să nu faci răul, ci să fii un om al faptei bune într-un mod efectiv. Răul nu îmbracă doar aspecte pe care ne așteptăm noi să le întâlnim, ci de multe ori el ni se

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. NICOLAE STOIA

Jocurile pe roluri sau experiența demonicului

Auzim adesea vorbindu-se printre tineri de jocuri, ce par, la prima vedere, inocente, dacă nu chiar folositoare, în măsura în care ele dezvoltă fantezia. Sunt numite, de regulă, „jocuri pe roluri”. Inventându-se atmosfere medievale, cu personaje din istorie sau literatură, se organizează mici scenete de teatru, în care rolurile sau pedepsele finale sunt distribuite prin tragere la sorți. Aici imaginația găsește câmpul său de manifestare. Și nu-i curios că adesea ne întâlnim cu astfel de jocuri și prin rețelele internet.

După părerea psihologilor, aceste jocuri, când sunt corect folosite, au efecte benefice în dezvoltarea sociabilității persoanelor. Sunt unii care le folosesc chiar în terapii de grup.

Dar uneori aceste jocuri alunecă în lumea de dincolo, în demonic, încadrându-se unor ritualuri de „lurghil negre”, în magie. Pericolul apare când persoana e „dusă” de personajul său în afara realității acestei lumi, sondând zone periculoase, de dezmarginire a conștiinței, de abandonare a simțurilor, în experiențe de tranșă și magie, în care libertatea, ca dar suprem, e redusă sau suprimată. În aceste situații, persoana în cauză nu doar că devine instrument al unor puteri demonice, punându-se pe sine în pericol, ci pierzând controlul asupra propriului comportament, poate ajunge la acte necontrolate. Uneori, cei ce fac aceste experiențe sfârșesc în stări cvasi-patologice, comatoase, halucinate sau recurg la auto-mutilări, agresiuni sau chiar sinucideri. Pentru a-l scoate din aceste stări e nevoie de intervenții prompte ale medicului și din (păcate, de multe ori se ignoră importanța intervenției) duhovnicului. De multe ori, doar preotul poate aduce liniștea: prin spovedanie și prin rugăciuni de exorcizare. Căci, prin aceste „jocuri”, se produc așa-numitele fenomene de „contaminare demonică” — prima fază a îndrăcirii.

Aici, curiozitatea tinerilor se dovedește a fi morbidă. Întâlnirea „față către față” cu demonicul nu se face oricum, ci du:ă o îndelungă pregătire duhovnicescă, după ani de așteptare și rugăciune și sub îndrumarea duhovnicilor cu experiență.

Jocurile pe roluri nu sunt simple... jocuri. Ele pot avea efecte dureroase pentru restul vieții. Întâlnirea cu diavolul poate fi tragică; el „dintru început a fost omorător de oameni”. De aceea, e bine ca tinerii să-și stăpânească curiozitatea în fața acestor „jocuri”, oricât de insistente sau ispititoare ar fi propunerile prietenilor sau colegilor.

Ierom. IUVENALIE IONAȘCU

Sihastrul Visarion Sarai

Declarați a fi uniți cu biserica Romei, la 1700, fără cunoștință și fără consimțământul lor, Românii din Ardeal așteptau mereu sosirea unui izbăvitor. Cu toată lupta lui politică, de care se interesa, mai ales clerul, în persoana episcopului Ioan Inochentie Klein n-a văzut poporul de rând a fi izbăvitorul așteptat. Memorabile au rămas cuvintele privitoare la armonia cu biserica rom.-cat., rostite în anul 1737 de acest episcop, care și-a mistuit zilele la Roma: „Eu și clerul meu, cu adevărat suntem și vom rămâne uniți, numai să ni se dea și nouă acele beneficii și imunități, de care se bucură romano-catolicii... altminteri, dacă nu ni se dau, ne-am face chiar și Turci”. De fapt, la 1700, Atanasie Anghel și-a călcat credința strămoșească, unindu-se cu biserica latină, de dragul unui bob de linte. Cel ce avea să deștepte însă nădejdea izbăvirii, a fost călugărul sârb Visarion Sarai. Prin acțiunea sa, acest agitator religios de foarte mare efect, avea să umple un an întreg — 1744 — din istoria bisericii ortodoxe din Ardeal, în dauna faptului de a fi fost considerat de către unii croniciari ca fiind un bărbat mai puțin capabil?

Ca o furtună năpraznică a fost apariția lui Visarion la marginea Banatului și în sudul Transilvaniei, în primăvara anului 1744. Deosebit de mișcătoare a fost ivirea acestui călugăr în orașelul Dobra, de pe marginea Muresului. Iată cum o prezintă istoricul Petru Maior: „... Fu adusă la protopopul G. Pop în Dobra o epistolă, din marginea Banatului, iscălită de Ober-kneazul Petco și trimisă în Dobra la vice-ducătorul, în care se scria, că după două-trei ceasuri va să vină acolo un sihastru, căruia numai sălăș să-i rânduiască, că de altele nu are lipsă, și să spună protopopului locului, ca să iasă cu litia înaintea sihastrului și așa să-l petreacă în rânduitul sălăș. Ci protopopul răspunde vice-ducătorului, că de vreme ce nu are poruncă de la mai marii săi, nici nu știe cine este acela, nu-i va face acea cinste. Într-aceea veni sihastrul de mulți călăreți și pedestrași înconjurat și intrând în sălășul rânduit, mulți din popor se adunară acolo a-i săruta picioarele și mâinile. După aceea, sihastrul prin tâlmaci (că ei spun că nu știa altă limbă fără cea sârbească) începu a grăi către popor, că foarte rău îi pare că atâtea suflete, câte privește înaintea sa, vor să piară în veci, însă nu atâta îi doare de sufletele acestora precum de pruncii, care au a crește în unirea aceasta. Și altele mai multe a grăit de acestea... Pentru aceea pe protopop, căci nu i-a făcut poftita cinste, l-a blestemat”. Protopopul unit nu a îndeplinit dorința primarului din Căpâlnas, nici după ce a fost rugat și din partea altor doi călăreți care au sosit la Dobra înaintea sihastrului.

Ceata celor care l-au înconjurat pe acest călugăr simplu, a crescut mereu, la Dobra și — în continuare — spre Deva, pe drumul mare, însoții fiind și de călăreții grănicerilor. Pretutindeni, călugărul a vorbit poporului — prin ziceri scurte — despre abaterea de la credința strămoșească și ascultătorii priveau la el ca la un trimis din cer. Trecând apoi prin Orăștie, potrivit scripturii latinești, „fosta și în Bălgrad sihastrul acesta Visarion”.

Din istoria Sebeșului, protopopul N. Dănilă relatează, că în drumul spre Sibiu al călugărului Visarion Sarai, liniștea parohiei Sebeș a fost tulburată. Călugărul s-a oprit în acest „sat românesc”, agitând poporul împotriva Unirii, încât în noiembrie 1748 locuitorii din Sebeș și din saucul cu același nume scriu contelui Haller, guvernatorul din Sibiu, că nici nu au fost și nici nu vor să fie uniți. În documentul din 8 aprilie 1791, sunt amintite cu numele românii sebeșeni (probabil ortodocși): Limbean, Tecău, Androne, Lăpădat, Filimon, Muntiu, Chirca, Muntean, Radu, Tincu, Cristea, Henegar, Gherman, Vintilă, Dicu, Târlea, Berghian, Dăian, Dum-

treasă, Lupșe, Santei, Pădure, Stanciu, Miga, Pătrașcu etc.” După propaganda făcută de călugărul Visarion, toți aceștia — în mod cert — au fost ortodocși, ca și alții omiși (exemplu Moga, din familia căruia s-au ridicat protopopul Zaharie Moga și Vasile Moga, primul episcop ortodox din Ardeal, după 1700, „cu sufletul și cu inima română”). Asemeni Românilor din margăjime, nici aceștia n-au mai părăsit niciodată legea veche ortodoxă.

În drumul său spre Sibiu, călugărul Visarion a poposit câteva zile în Săliște, unde prin propaganda sa entuziastă a recoltat cel mai mare succes, readucându-i pe Români din acest centru al mărginimii la ortodoxie, pe care au cinstit-o cu credință nesovăielnică și de care nu s-au mai despărțit niciodată.

Plecat din Săliște, călugărul Visarion a fost arestat la intrarea în Sibiu, împreună cu cei trei negustori greci: Dimo, Nino, alias Dimo Grec, George Nicola și Gavriila Bistru, găsiți în Căpâlnas și care l-au servit ca interpret. În Sibiu, Visarion a fost închis într-o casă din str. Cisnădiei, aproape de poarta orașului și apoi — pentru mai multă siguranță, dar nu pentru mult timp — a fost dus în str. Iernii.

În închisoarea din Sibiu, călugărul a fost supus unui interogatoriu din ordinul conțelui Czernin, comandantul general din Ardeal. La acest interogatoriu a fost de față și episcopul Klein, și el având rol de inchiuzitor al lui Visarion. Textul interogatoriului luat la data de 27 aprilie 1744, ne oferă o privire mai adâncă asupra ființei lui Visarion, completează datele despre viața lui, deslușește scopul venirii lui în Ardeal și modul în care s-a desfășurat agitațiunea lui.

Visarion s-a născut în localitatea Costaința, din Slavonia și avea vârsta de 30 ani (deci s-a născut în anul 1714). Tatăl său se numea Maxim, iar mama sa Maria. Pe el îl chema Nicolae Sarai și a primit numele de Visarion la intrarea în cinul monahal, la Ierusalim, în mănăstirea sf. Sava, în anul 1732, la vârsta de 18 ani. El a vădit o predispoziție timpurie pentru călugărie, pentru peregrinații și pentru viața ascetică. În 1740 a fost într-un pelerinaj la Athos. În 1741 ar fi fost în Viena. Un cronicar relatează, că ar fi umblat și prin Venetia.

În 1744, Visarion a venit în Ardeal, având asupra sa „cartea pasuală” dată din februarie 1742, dată de patriarhul Arsenie IV Iovanovici. Nu știm însă ce a făcut în anii 1742—1744. În Ardeal a venit plecând din mănăstirea sa, Pașca din Slavonia, în 1744, la două săptămâni după sărbătorile Crăciunului. A trecut prin Esseg, Petruvardin, Carlovii, unde a dat față cu patriarhul și apoi prin Timișoara, s-a îndreptat spre Lipova, nefiind tulburat de nimeni. După cum a mărturisit la interogatoriu, cartea pasuală i-a fost dată de patriarh, spre a nu fi socotit spion.

Visarion era om umblat, care cunoștea Orientul. Din interogatoriu însă n-a reieșit, că ar fi fost și tot atât de cult. În Ardeal a susținut, că numai în religiuina în care te-ai născut poți să fii fericit. La interogatoriu, Visarion n-a recunoscut că ar fi predicat împotriva Unirii, deși singurul interpret al său la interogatoriu, Gavriila Bistru, a mărturisit aceasta, fără a fi făcut referire la falsele doctrine ale Unirii. Visarion și-a vădit antipatia sa față de combinația unită, făcută din două religii, apuseană și orientală. A pretins că din punct de vedere religios este cazul să fii sau catolic sau ortodox, dar nu unit. Provoacat fiind în chestiuni mai subtile, nu s-a lăsat a fi angajat, ocolindu-le sau recurgând la exemple doveditoare de puțină finețe în cugetare.

S-a lepădat ca de o „mîncu-nă a oamenilor” de acuzarea ce i s-a adus, că în cuvântările sale s-ar fi socotit inspirat de Sf. Fecioară Maria. A știut să nu se

(Continuare în pag. a 4-a)

Prof. PETRU DUMITREȘA

Î.P.S. Dr. Nicolae Corneanu, mitropolitul Banatului

— la 75 de ani —

Prăznuirea acestui eveniment este un prilej de a ne îndrepta atențiile către iubirea părintelui nostru sufleteș.

Pentru a actualiza prezența I.P.S. Sale în mijlocul nostru amintim că I.P.S. s-a născut la Caransebeș, la 21 noiembrie 1923, dintr-o prestigioasă familie de preot. A urmat liceul la Caransebeș, iar Facultatea de teologie la Universitatea din București, unde în anul 1949, a obținut doctoratul, la secția Patologie. A fost, rând pe rând, profesor la Seminarul teologic și la Academia de teologie din Caransebeș, Profesor la Institutul teologic universitar din Sibiu, Secretar și consilier eparhial, la Mitropolia Banatului, episcop la Arad și mitropolit al Banatului.

A dezvoltat o largă activitate administrativă și gospodărească, a fost reprezentantul Bisericii la conferințele ecumenice și de altă natură.

În această calitate a străbătut toate continentele. A fost în America, în Egipt, Etiopia, Siria, Rusia, Grecia, Belgia, Serbia, Armenia, Italia, Canada, Australia, Noua Zeelandă, Cehoslovacia etc.

Pe lângă numeroasele articole și studii din presa bisericească a publicat în volum lucrările:

Biserica românească din nord-vestul țării în timpul prigoanei horticte, Timișoara 1980, Temeuriile învățăturii ortodoxe, Timișoara 1981, Aspecte din vechea literatură creștină, Timișoara 1984, Scara Raiului de Sf. Ioan Scărarul, învățătura ortodoxă despre mântuire, Viața Sântului Antonie cel Mare, Sfântul Iosif cel Nou de la Paroș, mitropolitul Banatului, Timișoara 1994, etc., etc.

A mijlocit tipărirea de cărți precum: Toma de Kempis, Ur-

marea lui Hristos, traducere de Dumitru Vizan, Timișoara, 1982, Prof. Univ. Dr. Ioan Coman: Frumusețile iubirii de oameni, în spiritualitatea patristică, Timișoara 1982, Dr. P. Rezaș, Teologia Ortodoxă contemporană, Timișoara, 1988, și altele.

Menționăm cărți apărute în biblioteca Bunului creștin, întemeiată de I.P.S. mitropolit Nicolae, precum: Luminița Niculescu, În ce credem noi ortodocșii?, Timișoara 1994, și de aceeași: Cum să citim Biblia?, Timișoara 1994, De ce cinștim pe Maica Domnului?, Timișoara, 1994.

E membru al Academiei Române, a inițiat și dirijează reviste și ziare, „Altarul Banatului”, „Învierea”, și suplimente pentru studenți, și Asociația Oastea Domnului, tipărește anual calendare de perete și portative, e ctitorul Facultății de teologie cu interesul căreia s-a identificat. Modest și bun ca miezul alb de pâine, este un om care a dat o strălucire Bisericii. Dragostea față de patristică o adevăresc sutele de articole și studii. Deține un rol important în viața noastră publicistică, e o comoră de experiență, a dat mult poporului credincios și Țării pe care le iubeste.

În relația cu străinii înalt Preasfințitul e un exceptional. În zilele de praznic la reședință sunt unghiuri, nemți, sârbi, evrei și de alte naționalități, pentru că are în gând spusele Mântuitorului: „O turmă și un Păstor”.

Istorici consacrați, precum Mircea Păcurariu, găsesc în opera înalt Preasfințitului multe împliniri dăruite perenității.

Fie-ne îngăduit să ne asociem toți la lungul și de adoratori al înalt Preasfințitului cu urare: „LA MULȚI ANI!”

Pr. Prof., Dr. NICOLAE NEAGA

În ziua de 21 noiembrie împlinesc Părintele Galeriu binecuvântată vârstă de 80 de ani. În ziua de praznic: Intrarea în Biserică a Maicii Domnului, intrase Părintele în această lume, ca într-o „Biserică”, pentru slujirea și înfrumusețarea ei. Părintele este primul din neamul său care întrerupe o lungă tradiție de „clăcași”, dar sacerdotul lui Hristos și știința de carte l-au atras total și definitiv. De 55 de ani slujește jertfelnic la altarul Mântuitorului Hristos și al Neamului nostru, ca unul ce s-a născut și s-a dăruit pe stânca puternică a unei rare vocații sacramentale.

După ce a urmat școala primară în satul natal: Răcățiu, județul Bacău a urmat 8 ani Seminarul teologic de la Roman, apoi Facultatea de Teologie din București (1938—1942) și cursurile de doctorat, încununată cu supremul titlu academic de Doctor în Teologie. A slujit 30 de ani ca preot paroh în Podul Văleni, Prahova și la Biserica Sf. Vasile din Ploiești. Prin darul preoției sale — hrănit permanent la izvorul vieții și la veșnicul Arhiepiscop Hristos-Domnul — a întărit, lămurit și a odihnit multe generații. A dat sens de viață și putere celor care se aflau în disepare și aceasta nu doar în liniștea divină a locașului sfânt ori în sălile de cursuri universitare și în cadrul multor conferințe, ci și în vremea de experiență de excepție de 15 luni (1952—1953), ca deținut politic la Canal. Poate acolo a cunoscut și a primit așa de profund această viziune divină și cosmică a lumii, încât simte profund și vestește cu certitudine, vocația pascală a fapturnii.

Din anul 1973 a îmbinat atât de armonios altarul și amvonul Bisericii Sf. Silvestru cu catedra de Omiletică, Catehetică și de Pedagogie creștină de la Facultatea de Teologie din București, dar și cu alte numeroase participări la conferințe teologice de acasă și din străinătate, interviuri radio și TV, unde Părintele Galeriu se simțea chemat de Hristos-Domnul sau de credincioșii Bisericii ori de diferite instituții de învățământ academic. Oamenii cunosc că Părintele Galeriu este acel slujitor al Bisericii lui Hristos, care nu refuză pe nimeni, ci se străduiește să împlinescă chemările celor mulți, să se facă „tutorul toate”.

Părintele Galeriu la vârsta patriarhală

În galeria ilustrațiilor profesori de Teologie, Părintele Galeriu are un rol deosebit reușind să îmbine în mod ideal calitatea de Dascăl-Invățător cu vocația de Părinte duhovnicesc care oferă viață în duhul și puterea lucrării bisericești. Întărit mereu în duhul rugăciunii, hrănit constant cu cuvântul lui Dumnezeu, păstrat în dumnezeiasca Scriptură, dar și cu învățăturile Sfinților Părinți, Părintele s-a bucurat și s-a luminat mereu cu cărțile marilor spirite ale lumii. Orice dialog sau cuvântare a Părintelui este presărată cu texte biblice, patristice, dar și cu referiri concrete din istorie ori din graul oamenilor de cultură ai lumii. Acestea împreună cu o inteligență nativă strălucită au ajutat pe Părintele Galeriu să-și formeze și să susțină o concepție integratoare și globală a istoriei lumii și a vieții omenești. Ilustrul Dascăl de Teologie, Preotul Profesor Dr. Constantin Galeriu este cunoscut în lumea noastră românească, dar și în afara granițelor Patriei sub genericul profund și plener: Părintele Galeriu. Părintele s-a bucurat și s-a luminat mereu cu cărțile marilor spirite ale lumii. Orice dialog sau cuvântare a Părintelui este presărată cu texte biblice, patristice, dar și cu referiri concrete din istorie ori din graul oamenilor de cultură ai lumii. Acestea împreună cu o inteligență nativă strălucită au ajutat pe Părintele Galeriu să-și formeze și să susțină o concepție integratoare și globală a istoriei lumii și a vieții omenești. Ilustrul Dascăl de Teologie, Preotul Profesor Dr. Constantin Galeriu este cunoscut în lumea noastră românească, dar și în afara granițelor Patriei sub genericul profund și plener: Părintele Galeriu.

Preotul profesor: Cuvântul cald și mereu proaspăt al Dascălului ce luminează dar și povătuiește pe ucenici a întărit 25 de generații de preoți ai Bisericii noastre. A ajuns să onoreze o catedră universitară după ce agonisise o bogată activitate pastorală, încât Părintele Profesor Galeriu vorbea studenților nu doar din studiul profund al Scripturii, Părinților și al știin-

țelor profane, ci și din viața reală a credincioșilor. Studenții teologi și preoții cursanți auziau și sorbeau prelegerile și conferințele Părintelui cu interes și cu dragoste.

Preotul predicator: Cuvintele de învățătură ale Părintelui Galeriu au răsunat nu doar la bisericile unde a slujit, ci și peste tot unde a ajuns să liturghisească: Ierusalim, Sf. Munte Athos Iași, Timișoara, Sibiu, Cluj, Arad, Paris, Geneva, Viena și în îndepărtata America. Predicile sale sunt mereu ascultate și puse ca pietre tari întru zidirea cea duhovnicesc-a a credincioșilor ascultători. Cei care le-au ascultat cândva sau cei care nu le-au auzit, așteaptă cu interes apariția celor trei volume de predici, rostite de Părintele cel „cu darul predicării”, de către predicatorul iscusit.

Preotul teolog: în cazul Părintelui Galeriu se potrivește atât sensul de teolog ca om al rugăciunii, adică în reală și directă legătură cu Divinitatea, cât și de

(Continuare în pag. 4-a)

Pr. Dr. NICOLAE DURA, Viena

Mântuirea prin ceilalți

(Urmare din pag. 1)

poate înfățișa chiar sub forma unui bine aparent, dar care finalmente se dovedește a fi doar o altă ipostază a răului. Binele nu poate exista prin sine însuși, nici nu este doar o noțiune abstractă și lipsită de conținut, el există și se definește doar în măsura în care se raportează la ceva anume și mai ales se săvârșește. Binele este *ceea ce trebuie să se facă*, nu ceea ce este sau credem noi că este. Conțeață apoi, la fel de mult, și intenția sau scopul cu care săvârșim binele, pentru că există și situații în care binele poate să aibă finalmente un scop rău „Dumnezeu nu caută la cele făcute de noi, ci la scopul pentru care le facem” (Sf. Antonie cel Mare, Filoc., vol. 2, pag. 37).

Iată însă că Dumnezeu îi întinde bogatului, prin săracul Lazăr, o punte spre mântuire, vrând să-l scoată din egoismul și autosuficiența în care se complăcea, el refuzând în bunătatea această șansă, căci refuzându-l pe sărac, el l-a refuzat în realitate pe Dumnezeu cel ce s-a identificat pe sine cu săracii „toate împrejurările și persoanele prin care ne grăiește Dumnezeu sunt apeluri și chipuri vii și transparente ale lui Dumnezeu; Dumnezeu cel simplu se coboară la noi într-o multitudine de forme și situații ale vieții noastre” (Pr. Dumitru Stăniloae, TDO, vol. I, p. 144).

Dar în ce măsură este răspunzător bogatul pentru suferința și sărăcia celuialt? Aparent el nu îi este îndatorat în nici un fel și nici răspunzător pentru condiția lui. Ba suntem chiar tentați să afirmăm că atitudinea lui se justifică printr-o anumită prudență în ceea ce privește starea celuialt, pentru că trebuie să spunem și lucrul acesta, nu toți dintre cei săraci sunt avizați la fapta noastră caritabilă. Ne referim prin aceasta la acea stare de sărăcie care provine din lenă, și care nu este în nici un caz agreată în creștinism. Nici Mântuitorul nu s-a referit la astfel de situații, ci ori de câte ori s-a referit la cei săraci, i-a avut în vedere pe cei care din motive întemeiate au ajuns în brațele sărăciei, altfel Sf. Scriptură este foarte tranșantă în această privință „cine nu vrea să lucreze, acela să nu mănânce pâine” (II Tes. 3, 10).

Privită însă dintr-o perspectivă strict creștină, sărăcia nu înseamnă a nu avea nimic, ci *a vrea să ai ceea ce nu ai* (Sf. Ioan Gură de Aur). Esența sărăciei nu constă în faptul că avem sau nu avem ceva, ci mai ales cât de mult dorim să avem ceea ce nu putem obține. Cel care tinde să aibă ceva devine robul a ceea ce dorește să aibă. Atunci când posezi ceva ești de fapt tu cel posedat, în acest fel nu faci altceva decât să-ți pierzi libertatea interioară. „Sărăcia cu duhul” propovăduita de Mântuitorul este de fapt starea în care ai ajuns să-ți dobândești libertatea interioară, ai ajuns la capacitatea de a vedea că nimic din ceea ce ai nu-ți aparține, nefiind decât un dar al dragostei lui Dumnezeu. Deci „fericiri cei ce nu pretind nimic” am putea spune, fericiți cei care nu tind să posede, pentru că abia în momentul în care încetăm să mai tindem spre a avea ceva, devenim cu adevărat liberi.

Un astfel de sărac era Lazăr cel din parabolă. El ne apare ca un om bun, resemnat cu propria-i suferință, fără să cătească împotriva lui Dumnezeu. De altfel nu sărăcia ca atare l-a învrednicit pe Lazăr să dobândească raiul, ci tocmai calitățile sale sufletești, bunătatea, răbdarea în suferință și credința nestrămutată în Dumnezeu.

Revenind la bogatul din Evanghelie, vom spune că el devine cu adevărat responsabil de soarta celuialt doar dacă vom privi lucrurile mai în profunzimea lor. Sf. Părinți spun că tot ceea ce prisoșește celor bogăți este tocmai ceea ce le lipsește celor săraci, cănând că „măsura proprietății trebuie să o dea trebuința trupului (Nil Ascet, Filoc., vol. I, p. 264), iar ceea ce este „peste măsura necesității este de la diavolul” (Patetic, p. 448).

Socotindu-se pe sine proprietarul unor bunuri care în realitate nu-i aparțineau, bogatul n-a făcut altceva decât să se substituie lui Dumnezeu. A crede că tu ești proprietarul acestor bunuri, sau a crede că numai tu ai dreptul să te bucuri de ele, excluzându-i pe ceilalți, aceasta nu-ți va oferi decât satisfacții mărunte și de scurtă durată. Excluzându-i pe ceilalți de la părtașia cu bunurile pe care Dumnezeu îi le-a dat, te excluzi de fapt pe tine însuși de la mântuire „cel ce nu oferă nici un bine aproapelui său, nu poate să și-l ofere nici sieși” (Teoclit Dionisiu, Dialoguri la Athos, vol. I, p. 54).

Bunurile cu care suntem învrednicii de Dumnezeu unii dintre noi, trebuie să ne facă să-L vedem pe Cel care ni le-a dăruit „lumea cu darurile sale e cuvântarea coerentă a lui Dumnezeu către om” (Pr. Dumitru Stăniloae, op. cit., p. 340). Într-o astfel de viziune, în care ai reușit să-ți depășești propriul egoism, va trebui să recunoști că aceste bunuri își vor afla justificarea doar în măsura în care îți vei face părtași și pe ceilalți la ele „orice dar are cineva nu-l are doar pentru sine, ci în primul rând pentru alții” (Sf. Vasile cel Mare).

Suntem și ne definim ca oameni numai în măsura în care suntem în comuniune cu ceilalți, în măsura în care știm să ne asumăm lipsurile și suferințele lor, iar în afara acestei relații nu facem decât să ne negăm pe noi înșine. Înstrăinându-ne de ceilalți, ne înstrăinăm de propria noastră realitate. Înstrăinându-ne, nu facem decât să anticipăm și să trăim încă de aici iadul. Dostoievski definea iadul ca lumea izolării totale, a răcelii absolute, în care doar singurătatea și lipsa de comunicare domnesc suverane.

Celălalt nu este decât semenul, aproapele meu în suferință în care mă răgăsesc de fapt pe mine însumi. De ceilalți nu mă leagă doar o simplă relație sau un imaginat sentiment de compasiune, ci sentimentul că eu nu pot fi fericit când alții suferă alături de mine „eu însumi nu-mi sunt obiect de iubire ideală, ci numai Dumnezeu. Iubirea aproapelui e conștiința că celălalt, care suferă, e făptura lui Dumnezeu care nu e făcută pentru aceasta” (M. Vulcănescu, Eros și Logos, p. 51).

Aceasta este de fapt esența parabolei rostită de Domnul Hristos. Mântuirea ca scop final al existenței noastre se temeliește aici, ea nefiind un act solitar. Nimeni nu se poate mântui singur, ci numai în comuniune cu ceilalți. Ne vom mântui pe noi înșine doar în măsura în care suntem părtași la mântuirea semenilor noștri „va fi mântuit cel ce mântuiește pe alții” (V. Soloviov). Calea spre Dumnezeu trece prin aproapele, spuneau Sf. Părinți, iar a pretinde că ești cu Hristos și a-i ignora pe ceilalți înseamnă de fapt a te exclude pe tine însuși de la mântuire.

Arhim. VENIAMIN MICLE

Un mare făcător de minuni

— SFÂNTUL GRIGORIE DECAPOLITUL —

Unul dintre marii sfinți, făcătorii de minuni, ai Bisericii noastre Ortodoxe, este Sfântul Grigorie Decapolitul. Născut în Decapolia Asiei Mici, a trăit între anii 780—842. Ascet cu viață sfântă, a viețuit potrivit învățăturii Evangheliei lui Iisus Hristos, în post și rugăciune, manifestând o dragoste sinceră față de Dumnezeu și de aproapele. Practicând principalele virtuți ale moralei creștine, s-a eliberat progresiv de toate slăbiciunile firii omenești, motiv pentru care Dumnezeu și-a revărsat harul Său din belșug peste el, încât ajunge un mare făcător de minuni chiar în timpul vieții, iar sfințele sale moaște păstrează și astăzi aceeași putere miraculoasă, rămăduind tot felul de neputințe sufletești și truștești ale credincioșilor care i se roagă.

Primele minuni ale Sfântului Grigorie s-au manifestat asupra vrăjmașilor diavoli care încercau să-l întoarcă de pe calea mântuirii prin tot felul de ispitiți. Văzând că aparițiile lor întunecate le biruia prea ușor, s-au gândit să-l încerce în chip de lumină. Astfel, în ajunul sărbătorii Sfinților 40 de Mucenici, luând înfățișare strălucitoare, au zis Sfântului: „Bucură-te, Grigorie! Noi suntem cei 40 de Mucenici ai lui Hristos; am venit să te încununăm și să-ți dăm har și putere dumnezeiască asupra diavolilor care pururea te necăjească”. Cunosându-l, Sfântul a ripostat: „N-am nevoie de încununarea voastră, ci numai de a Stăpânului meu Hristos! Voi pieriți din fața mea și încetați de a mă mai ispiti cu vicleniile voastre copilărești!”.

Primind poruncă de la Dumnezeu, Sfântul Grigorie devine misionar și apărător al sfințelor icoane, călătorind mult, din Asia Mică, prin sudul Europei, până la Roma, apoi la Constantinopol. În aceste împrejurări, mereu și-a arătat cu milostivire puterea sa făcătoare de minuni. Ocrotește de pirați corabia care îl transportă de la Efes spre Europa; îmbogățește un binecredincios sărac din Proconez, care i-a acordat găzduire; convertește un tânăr eretic iconoclast, care a tăbărit asupra sa, bătându-l fără milă; salvează de la înec pe un călugăr care îl slujea; trece nevăzut prin tabăra unor ostași saracini; vindecă mâna uscată a unui păgân care voia să-l ucidă ș.a.

Sfântul Grigorie avea de la Dumnezeu și darul de a vedea faptele ascunse, precum și de a prevedea viitorul. Astfel, vedește pe unul care ascunsesse din milostenia rănduindu-l săracilor; vedește moartea unui stălpnic, a unui duhovnic și a doi frați după trup; vede cu duhul pe un om care nu a îngropat un mort găsit pe cale; anunță apropiata năvălire a barbarilor. De asemenea, s-a dovedit a fi și un mare vindecător al neputințelor truștești. În acest sens, rămăduiește pe moșahul Petru, mușcat de vipere; pe o fecioară, de durerea ochilor; pe o femeie, de boala capului.

Cunoscând că avea să treacă la cele veșnice, Sfântul Grigorie a vestit ucenicilor săi cu 12 zile mai înainte data morții sale, stingându-se din viață la 20 noiembrie, când este sărbătorit de întreaga creștinătate ortodoxă. Cinstitele sale moaște s-au arătat făcătoare de minuni chiar pe drumul spre îngropare, fiind tămăduit un garbov de neputința sa. Mormântul i-a devenit un loc de pelerinaj și tămăduiri pentru toți suferinzii din Constantinopol și împrejurimi. Din această cauză, a deshumat sfântul său trup și l-a așezat în biserica Mănăstirii Sfinților Sergheie și Vah. Minunile ce au urmat nu se pot număra. Biograful său contemporan, diaconul Ignatie, scrie: „Dacă vom voi la o poveste toate minunile câte a făcut, depășesc mîntea noastră; cuvântul nu poate să le cuprindă, vremea nu ajunge pentru povestire”. Ele erau asemănătoare celor săvârșite în timpul vieții: alungarea duhurilor necurate, vindecarea bolilor incurabile, împlinirea tuturor bunelor dorințe, care pot fi citite în Sinaxare și Vieți de sfinți, tipărite de-a lungul secolelor.

Mai puțin cunoscute sunt minunile săvârșite de Sfântul Grigorie Decapolitul după aducerea în țară a sfințelor sale moaște, în anul 1497; ele au fost publicate într-un volum abia acum la împlinirea a cinci secole de când se află în Mănăstirea Bistrița. Remarcabilă este prefacerea ușoară a sfințelor moaște în fața lăcomiei turcului care, voină să câștige aur mult, a promis banului Barbu că atunci i le va da când „le va cumpăni cu galbeni”. Punând boierul o sumă mică — unii susțin că doar un galben — îndată a stătut balanța la același nivel. Văzând minunea, turcul a exclamat: „Vezi, vezi, cum creștin la creștin trage!” și le-a dat cum fusese învoiala.

Documentele vremii păstrează informații deosebit de valoroase despre unele minuni săvârșite de Sfântul Grigorie, atât în localități calamitate, cât și la nivelul țării. Un manuscris (Acad. Rom., Doc. nr. 30/XLIV) relatează despre ducerea sfințelor moaște la Bucu-

rești, în anul 1765, unde făcea ravagii o cumplită epidemie de ciumă, adusă de la Constantinopol, încât mii de oameni erau zilnic secerăți de moarte. După procesiunea făcută pe străzile capitalei, cu rugăciuni și sfeștanii, boala a început să scadă, până a dispărut cu totul. Ca recunoștință, voievodul Ștefan Racoviță (1764—1765) scutește Mănăstirea Bistrița de taxele convenite pentru întreținerea dascălilor de la Școala grecească și slovenească, precum și a medicului. În 1779, sfințele moaște izbăvesc orașul Craiova de secetă și de invazia lăcustelor (B.A.R., ms. nr. 2126); boierii și negustorii craioveni donează Mănăstirii două renumite sfeșnice de argint. Tot moaștele Sfântului Grigorie salvează bucurăștenii de la „ciuma lui Caragea”. Dionisie Fotino scria că boala „era atât de cumplită, încât mureau câte o sută de oameni pe zi”. În luna septembrie 1813 s-a organizat procesiunea la București. Cronicarul Ioan Dobrescu relatează că „victimele s-au rărit”, iar într-un act din arhiva Bistriței citim că: „S-a cunoscut în fapt ajutorul; a început boala a scădea până ce s-a conținut de tot”. Pentru binefăcerea Sfântului, domnitorul Gheorghe Caragea (1812—1818) acordă Mănăstirii privilegiul de a lua de la toate vilele ei cincinci bani de la fiecare vadră de vin din vama domnească.

Alte documente menționează minuni ale Sfântului, ca salvarea Craiovei de „cholera morbus” (1831), a Olteniei întregi de molima holerei (1848), a orașului Râmnicul Vâlcea de „secetă și boli, cu morți grele în dobitoace și oameni” (1863).

Sfântul Grigorie Decapolitul este recunoscut ca mare aducător de ploaie în vreme de secetă. De aceea, credincioșii păstrează multe amintiri legate de acest fenomen. Generalul în rezervă V. Georgescu din Folești de Sus relatează că, la o jumătate de oră după terminarea rugăciunilor, „au început să cadă primii stropi mari și rari de ploaie. Pământul miroase a cărămidă arsă în foc și sropiță cu apă, la scoterea ei din cuptor; a urmat ploaia binecuvântată fără grindină și fără vijelie. A plouat bine până s-a întunecat; apoi ploaia s-a împușnat, până a încetat de tot” (1900). Despre ploile din județele Olteniei urmate procesiunii cu sfințele moaște, consemnează un martor ocular, protoiereul Meletie Răuțu, mărturisind: „Aceasta nu o scriu pentru cei de acum, care nu au nevoie de noi confirmări, ci pentru cei care urmează... Nu aduc mărturie din timpuri vechi și greu de controlat, ci aduc mărtori pe creștinii din județele Vâlcea, Argeș, Olt și Romaniceni... Zeci de mii au văzut personal săvârșirea minunilor; toți aceștia vor povesti pretutindeni și tuturor; iar povestirile lor se vor învecina din părinți în copii, până în cel mai îndepărtat viitor” (1904). Arhimandritul Ambrozie Bosânceanu raporta, cu privire la procesiunea de la Coteana-Slatina, că: „Am făcut priveghere și litanie. Nu se vedea nici un nor să dea semne de ploaie; dar, noaptea s-a pornit o ploaie liniștită și abundentă, care a adus mare bucurie credincioșilor” (1909). De asemenea, conducerea primăriei din comuna Costești, solicitând sfințele moaște, scria stăruelului Mănăstirii: „În orice timp când am venit cu rugăciuni, Sfântul Grigorie ne-a ascultat cu ploi bine întocmite” (1929), iar la 9 iunie 1945, preotul Alexandru Marin din Lăpușata spunea că: „Ori de câte ori a fost adusă în trecut, în această parohie, sfânta raclă, bunul Dumnezeu ne-a trimis ploi dătătoare de rod”.

Avem mărturii scrise de la numeroși credincioși contemporani care s-au vindecat la moaștele Sfântului Grigorie de epilepsie, paralizie, meningită, alienare mentală, muțenie, cancer ș.a.

Intrucât cancerul este boala cea mai înfricoșătoare, consemnăm mărturia unei credincioase din Sibiu, care scrie: „Eu personal am mare evlavie la Sfântul Grigorie care, în anul 1971, a vindecat-o pe mama mea de cancer la sân”. De asemenea, o creștină din București a venit cu fițița sa la Mănăstire în luna august 1995. Preotul i-a citit rugăciunile convenite, s-a atins de raclă Sfântului, urmând a i se face 40 de Sfinte Liturghii. La 15 decembrie s-a primit o scrisoare în care, printre altele, se spune: „Fițița mea, în vârstă de opt ani și jumătate, avea tumoare la nervii optici și exista riscul de a-și pierde vederea. A fost operată, iar medicii nu au putut face nimic... I-am făcut tomografia după 40 de zile, și tumoarea nu mai există, fapt constatat de medici”.

Acestea sunt numai câteva dintre minunile săvârșite de Sfântul Grigorie; celelalte pot fi citite în cartea **Minunile Sfântului Grigorie Decapolitul**, care poate fi procurată de la Mănăstirea Bistrița din Oltenia.

Mărturii uitate despre unul din întemeietorii Bisericii Unite, cardinalul Leopold Kollonich

II.

Ca răsplătă pentru zelul de care a dat dovadă în apărarea intereselor habsburgice, Leopold Kollonich a fost numit de către împărat, la 21 martie 1685, episcop de Győr. Un an mai târziu, la 2 septembrie 1686, în aceeași zi în care a fost cucerită și cetatea Buda de sub stăpânirea otomană, papa Innocențiu XI (1676—1689) l-a numit pe episcopul Kollonich cardinal al Bisericii Romane.

În următorii doi ani, armatele habsburgice au continuat ofensiva antiotomană, cucerind, pe rând, pašalâcurile turcești din centrul și sudul Ungariei. În aceste condiții, se impunea luarea unor măsuri pentru reorganizarea din temelie a Regatului Ungar. De aceea, la 29 iulie 1688 a fost instituită o **Comisie pentru rânduirea Regatului Ungar**, în fruntea căreia a fost numit Kollonich, a cărui autoritate a crescut și mai mult după ridicarea sa, la 20 august 1688, pe scaunul arhiepiscopului de la Calocca (unii autori prezintă ca dată a numirii sale ca arhiepiscop de Calocca anul 1691).

La 15 noiembrie 1689 Kollonich a înaintat împăratului, în numele comisiei, un document-proponere intitulat **Opera de rânduire a Regatului Ungariei în probleme politice, financiare și de război**, și care cuprindea, după cum arată și titlul, viziunea celor mai importanți oameni de stat habsburgici cu privire la modul în care ar trebui reorganizate atât noile teritorii cucerite de armata imperială, cât și teritoriile vechiului Regat Ungar de după 1526.

În ceea ce privește problemele religioase, Kollonich considera, mai întâi, că Biserica din teritoriile cucerite se afla într-o stare deplorabilă, datorită lipsei de organizare din timpul ocupației turcești. O mare problemă o constituia aici prezența în număr mare a necredincioșilor și a „schismaticilor” (citește: ortodocșilor). Aceștia din urmă, urmau să fie aduși la credința cea adevărată, „per unionem cum ecclesia Romana catholica”, adică prin unire cu Biserica Romei.

Cel mai potrivit mijloc pentru realizarea acestei uniri îl considera a fi numirea unor episcopi capabili, învățați, cu purtări morale care să fie adevărați păstori ai credincioșilor.

Kollonich deplângea prevederea din dreptul canonic răsăritean, potrivit căreia arhiepiscopii și mitropoliții nu dețin prerogativa de a-i inspecta pe episcopii din subordine. Această prevedere din dreptul canonic răsăritean ar urma să fie înlăturată deoarece ea ar constitui cauza „degenerării și greșelilor” care există în Biserica răsăriteană.

De aceea, Kollonich propunea ca Biserica Unită din Ungaria să fie condusă de trei episcopi cu reședințe la Muncaci, la Svidnița și la Belgradul sârbesc. Însă acești episcopi trebuiau să fie supuși unei duble ierarhii. Mai întâi trebuiau să depindă de câte un episcop latin. Ierarhul unit de la Muncaci ar trebui subordonat episcopiei latine de Eger; cel din Svidnița episcopului latin din Zagreb și în fine, cel din Belgrad arhiepiscopiei din Calocca. Totodată, ierarhul unit din Belgrad ar urma, potrivit propunerii lui Kollonich, să fie mitropolitul celorlalți episcopi uniți din Ungaria.

O altă problemă care urma să fie soluționată în teritoriile nou cucerite era dotarea episcopilor, dar și a preoților. De aceea, fiecărui preot ar trebui să i se dea anumite sesii parohiale (48 jugăre). Interesantă este însă propunerea lui Kollonich ca „preoții greci (citește: ortodocși) și ceilalți uniți să se mulțumească să li se dea jumătate din ceea ce se dă preoților catolici”.

Tot în toamna anului 1689 a participat la Roma la conclavul de alegea a noului papă Alexandru VIII. Cu acest prilej, Kollonich s-a străduit să hirotonească și să instaleze doi episcopi uniți în teritoriile nou cucerite din Ungaria, unul în Slovenia, iar cel de al doilea la Muncaci. Nu a avut succes decât parțial, obținând acordul noului papă pentru hirotonirea lui Iosif de Camillis ca episcop unit pentru eparhia Muncacului. Cu acel prilej, Kollonich i-a dat lui Camillis instrucțiuni pentru viitor, pomenindu-i și de mitropolia de la Alba Iulia și îndemnându-l să încerce atragerea românilor ardeleni la uniție.

Camillis a colaborat strâns cu Leopold Kollonich. Cunoscând soarta ortodocșilor din nordul Ungariei, dar și în special a clerului, ei au gândit o nouă strategie pentru atragerea lor la uniție — aceea a eliberării clerului de sarcinile iobăgești. În urma intervențiilor lui Kollonich, împăratul Leopold I a dat la 23 august 1691 o importantă diplomă, scutindu-i de dări și de celelalte sarcini iobăgești pe preoții care s-au unit sau se vor uni cu Biserica Romei și acordându-le dreptul de a primi teren pentru biserici, școli, cimitire.

Camillis a urmat sfatul lui Kollonich de a se interesa de românii ortodocși din Transilvania. A cerut permisiunea autorităților ardelenice de a răspândi printre români ideea unirii cu Biserica Romei, cerere respinsă însă de Dieta de la Tg. Mureș din 19 decembrie 1693 — 6 ianuarie 1694. De aceea episcopul de Muncaci și-a îndreptat atenția asupra românilor din comitatele de margine ale Transilvaniei, numind un vicar pentru Bihor (pe ieromonahul Isaia). Dar măsura nu a dus la trecerea românilor bihoreni la uniție, ba mai mult, vicarul Isaia a fost ucis la mănăstirea Bixad în anul 1701, datorită prozelitismului său uniat.

În același timp, Kollonich i-a însărcinat pe călugării iezuiți aflați în Transilvania să îndemne clerul Bisericii Ortodoxe să primească uniunea cu catolicismul. În acest scop a cerut să fie alcătuit „un catalog al erorilor grecilor”, în total găsindu-se 40 de „greșeli și abuzuri” ale ortodocșilor. Acest catalog a fost dat misionarilor iezuiți din Transilvania și Ungaria.

Datorită condițiilor politice și constituționale din Transilvania, uniunea unei părți a românilor ardeleni cu Biserica Romei s-a putut realiza, cum de altfel este cunoscut, doar după anul 1700.

Dar până atunci, ca răsplătă pentru toate meritele pe care și le-a câștigat în problemele politice, financiare și bisericesti ale Imperiului Habsburgic și, în special ale Ungariei, Leopold Kollonich a continuat să urce pe treptele ierarhiei sociale. În anul 1692 i-au fost însărcinate finanțele tuturor țărilor aflate sub stăpânirea dinastiei de Habsburg, dobândind funcția de Director al **Camerei Aluce** din Viena. Astfel, Kollonich a revenit la o veche îndeletnicire de-a sa. În această funcție a reușit să facă mai multe economii, să asigure resurse financiare pentru armata imperială care continua războiul împotriva vecinilor turci de la granițele de sud. Nu a deținut această demnitate decât un an și câteva luni, căci la începutul anului 1694 a fost chemat de împărat ca prim consilier al său (adică președinte al **Consiliului aulic secret**). A deținut acest post până la moartea lui Leopold I.

La 18 februarie 1695 a murit, la o vârstă de 97 de ani, primul Ungariei și arhiepiscopul de Strigoniun, Szecsenyi. La 14 iulie Kollonich a fost numit de împărat în funcția de primat al Ungariei, devenind acum conducătorul treburilor bisericesti din Regatul Ungar și de **jure**, nu doar **de facto**. La 11 septembrie a fost confirmat și de papă.

În această funcție, Kollonich s-a putut dedica într-o mai mare măsură problemelor bisericesti din Ungaria. A arătat o deosebită preocupare față de Seminarul înființat de predecesorul și nașul său de hotez Petru Rákóczy la Viena. A continuat persecutarea confesiunilor protestante. Astfel, în anul 1701 l-a determinat pe împărat să dea o lege prin care libertatea religioasă era restrânsă doar la teritoriile care făcuseră parte în anul 1681 (când a avut loc dieta de la Sopron) din Regatul Ungar. Prin urmare, protestantismul era interzis în noile teritorii cucerite după anul 1683. La fel și în vechile regiuni de la granița cu Imperiul Otoman. În virtutea acestei noi legi au fost alungați predicatorii protestanți din localitățile Pápa, Veszprém, Alba Regală (Székesfehérvár). Arhiepiscopul de Calocca, Paul Szecsenyi, a poruncit întemnițarea episcopului calvin din Veszprém, Samuel Hodosy, la Székesfehérvár, apoi la Strigoniun. Kollonich l-a amenințat că dacă nu va promite că va părăsi Ungaria lăsându-și toate bunurile în țară, va fi codarnat ca sclav pe galere. La insistențele statelor protestante apusene, episcopul Hodosy a fost eliberat.

Kollonich i-a urmărit și pe alți predicatori protestanți, mai ales pe cei cu studii superioare în Germania. Pe M. Christianus Krumbholz (născut în anul 1663 și ajuns în anul 1690 preot în Bratislava) l-a silit să părăsească Ungaria în anul 1696. Respectivul preot luteran a plecat la Dresda, apoi la Hamburg, unde a slujit mai departe ca preot protestant (J. S. Klein, *Nachrichten von den Lebensumständen evangelischer Prediger in Ungarn*, vol. I, p. 171).

Din aceeași lucrare aflăm că Leopold Kollonich obișnuia să-i urmărească pe unii din oamenii de cultură protestanți până și în cele mai neașteptate locuri. Astfel Georgius Fridericus Schnaderbach (născut în anul 1669, cu studii între anii 1686—1690 la Wittenberg, Leipzig și Rostock) a scăpat de arestarea sa doar mulțumită unei boli. Aflând cardinalul Kollonich că acest tânăr de marcă se afla la Viena, l-a căutat în anul 1692 chiar și în casa în care obișnuiau protestanții să se adune la agape. Fiind bolnav de gripă în acea zi, Schnaderbach nu a putut fi arestat. Dar Kollonich le-a poruncit soldaților să-l caute și mai departe și să-l aresteze, oriunde l-ar afla și apoi să-l trimită imediat ca sclav pe galere (*ibidem*, p. 363—365).

Sfârșitul vieții lui Kollonich a fost tulburat de revoluția curților, condusă de Francisc Rákóczy II și începută în anul 1703. Apoi, în 1705 împăratul Leopold I, cărui i datoră toată autoritatea și influența pe care a deținut-o în viața politică și bisericască a Ungariei și a Imperiului Habsburgic, a murit.

Leopold Kollonich l-a urmat doar după doi ani, la 20 ianuarie 1707. Două zile după deces a fost înmormântat în cripta bisericii iezuite Sf. Ana din Viena. Apoi, la 7 aprilie osemintele i-au fost transportate la Bratislava și depuse în catedrala orașului. De aici, opt pateri iezuiți i-au purtat sicriul spre biserica iezuită San Salvador, fosta catedrală protestantă răpită de vigurosul Kollonich la 18 iulie 1672 cu ajutorul a 400 soldați. În această biserică își doarme până azi somnul de veci, sub un epitaf în care este preaslăvit pentru zelul cu care a luptat împotriva turcilor, evreilor, schismaticilor (citește: ortodocșilor) și ereticilor.

Aceasta este, pe scurt, biografia unuia dintre cei mai influenți oameni de stat ai Imperiului Habsburgic de la sfârșitul secolului al XVII-lea. A știut să îmbine interesele bisericesti cu cele de stat, susținând în toate actele sale poziția Curții imperiale ba, mai mult, îndrumându-i și determinându-i, nu de puține ori, strategia politică și religioasă. Dar dintre toate realizările sale, putem spune că doar una singură a dăinuit până azi, anume Biserica Unită din Transilvania.

La puțini ani după înființarea acesteia, istoricul iezuit Freyberger susține că uniunea unei părți a românilor ardeleni cu Biserica Romei ar fi, nici mai mult, nici mai puțin, „lucrarea îndurării divine”, de care s-au îngrijit trei „îngeri păzitori”, anume împăratul Leopold I, cardinalul Kollonich și generalul Rabutin. Într-adevăr, Biserica Unită a luat ființă prin intervenția hotărâtă a acestor trei bărbați, însă mijloacele folosite pentru atingerea scopului nu au fost însă defel îngerești. La acordul împăratului s-au adăugat strategia și unelțiile lui Kollonich, cărui i-a stat la dispoziție forța armată aflată sub comanda generalului Rabutin.

În anul 1963 Octavian Bârlea, cunoscutul istoric unit de la München scria: „Intervenția Cardinalului Kollonich pentru protejarea Unirii are nevoie de o explicație. El a considerat-o ca o datorie de păstor. Fiind primat al Ungariei și al provinciilor atașate, purtând titlul de **Legatus natus** pentru țările care fuseseră alăturate regatului maghiar, și, fiind înzestrat din partea Romei, datorită funcției pe care o avea ca arhiepiscop de Strigoniun (Esztergom), cu împuterniciri speciale, el s-a simțit obligat să le acorde uniților în toate bunăvoința și protecția sa. Românii însăși au considerat această protecție ca o favoare și l-au rugat pe cardinal, cu recunoștință, să-i ocrotească și pe mai departe” (Octavian Bârlea, *Die Union der Rumänen*, p. 149. Luțrarea a apărut în volumul coordonat de Wilhelm de Vries, *Rom und die Patriarchie des Ostens*, Freiburg-München, 1963; iar în ediția a doua, împreună cu traducerea românească, în revista „Îndreptar”, an. XIII, 1990, nr. 49—50).

După cum s-a putut vedea din această scurtă biografie a cardinalului Kollonich, contribuția pe care a adus-o la realizarea uniției ardeleni nu se datorează conștiinței sale de păstor al Bisericii lui Hristos, ci unei strategii bine conturate, pe care a urmat-o consecvent în întreaga sa activitate. Conform opiniei lui Leopold Kollonich, consolidarea imperiului condus de dinastia habsburgică nu se putea realiza decât prin promovarea centralismului austriac și a contrareformei. De aceea a militat împotriva tendințelor naționale ale popoarelor din imperiu (chiar și împotriva celor maghiar și croat, din sânul cărora provenea) și a sprijinit lătrarea Bisericii Catolice, în detrimentul celorlalte confesii. Nici un mijloc nu i s-a părut a fi lipsit de utilitate, nici chiaruciderea sau vinderea ca sclavi pe galere a celor de altă conștiință religioasă. Furia inchizitorială a lui Kollonich i-a lovit mai întâi pe credincioșii protestanți din Regatul re-strâns al Ungariei (de până la 1690), reușind stărpirea aproape în întregime a confesiunilor protestante din vestul și nordul Ungariei. Apoi, după înaintarea armatelor habsburgice în teritoriile aflate sub ocupație turcească Kollonich și-a îndreptat atenția asupra majorității locuitorilor acatolici de aici, anume ortodocșii, continuând politica contrareformei împotriva acestora. Timpurile i-au fost însă de această dată mai puțin favorabile, războiul turco-austriac și apoi răscoala curților împiedicându-l să folosească mijloacele dure aplicate împotriva protestanților. În locul acestora a utilizat diplomația, șantajul și jocul cu promisiuni, fiind ajutat, în Transilvania, atât de situația materială grea în care se afla clerul românesc, cât și de personalitatea slabă a ierarhului de aici, Atanasie Anghel. Și ne-lipsit de importanță: convertirea acestuia a avut loc la Viena, în martie-aprilie 1701, și a fost obținută în urma unui proces inchizitorial, al cărui președinte nu a fost nimeni altul decât cardinalul Kollonich, care i-a prezentat lui Atanasie doar două alternative: de a accepta uniunea sau de a fi judecat și întemnițat.

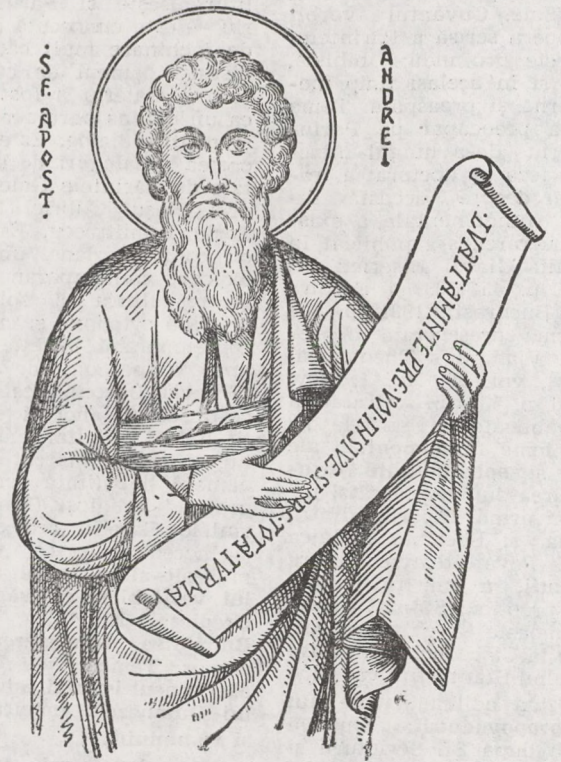
Așadar, Kollonich nu a sprijinit „unierea religioasă” din Transilvania datorită îngrijirii, în calitate sa de păstor al Bisericii lui Hristos, pentru mântuirea sufletelor românilor ardeleni (așa cum pare să creadă istoricul Bârlea), nici din milă pentru situația lor economică grea. Dimpotrivă înființarea Bisericii Unite din Ardeal este o înfăptuire a planului, a cărui aplicare a început cu 30 de ani în urmă, de a stărpi confesiunile acatolice din Imperiul Habsburgic și de a pune la picioralele Curții un stat cât se poate de centralizat. Iar în acest plan românii ardeleni nu au fost decât o unealtă, chiar dacă atunci ei nu și-au dat seama de acest lucru.

PAUL BRUSANOWSKI

Istorie, credință și martiriu

„... piciorul Sfântului Andrei însuși”

În timpul activității Sale mântuitoare, Iisus Hristos a definitivat și normele după care cel credincios este bine să se conducă în viață. Una dintre acestea glăsuiește: „Siliți-vă să intrați prin poarta cea strâmtă, că mulți, zic vouă, vor căuta să intre și nu vor putea”.¹ Acest îndemn a fost cunoscut de cei care l-au ascultat pe Mântuitor, unii nu l-au înțeles, căci parabola cere strădania și perseverența celui în cauză, pentru a-i pătrunde sensul și a-i stăpâni esența. Puțini au fost cei care, aflați în preajma Dumnezeuului Întrupat, au cerut explicații și când le-au primit, au hotărât să urmeze învățătura mântuitoare în fondul ei, nu formal, ci cu responsabilitate și avidă dorință de a realiza cât mai strâns comuniunea cu Dumnezeu. Despre această, Fiul lui Dumnezeu a spus: „Vouă vă e dat să cunoașteți tainele împărăției lui Dumnezeu, dar pentru cei de afară totul se face în pilde, ca uitându-se cu ochii, să nu vadă, și, auzind cu urechile, să nu înțeleagă...”²

Cunoscând aceste adevăruri evanghelice încă de timpuriu creștinii și, mai apoi, rând pe rând generațiile succesive de „nebuni întru Hristos”, au întreprins cu folos duhovnicesc peregrinări la Locurile Sfinte. O astfel de măriurie mai veche — de mai bine de 600 de ani — aflată în manuscrisul 055 b^o 182° și v^o, ce se păstrează în Biblioteca din Weimar, relatează despre întoarcerea dintr-un pelerinaj la Ierusalim, în 1385, a doi creștini germani Peter Sparnau și Ulrich von Tennstädt, care au trecut prin Țara Românească și Transilvania, venind de la Târnovo. Pentru lectorul sfârșitului de secol XX și de mileniu II, surpriză: „... am sosit în Țara Românească (Das Lant Walachei) unde are și voievodul de aici un oraș care se numește Sistov. (Zimnicea de azi, în vechime „Podul Sistovu-lui”). De la Sistov am mers la Rusia de Vede (Russenart), după aceea la Nuwestad (foarte probabil Pitești), după aceea la Argeș (Ner’), după aceea la Cămpulung (Langrowe. Corect: Lange Auc). Acolo este piciorul Sfântului Andrei însuși (subl. n.M.V.). De acolo am mers călare spre Drașov (Krone, =Kronstadt) în Țara Bârsei (Wortzelant). De la Brașov am plecat în Transilvania peste o apă care se numește Olt (Alta) și am sosit într-un oraș care se numește Sibiu (Hermestad, = Hermannstadt) și este capitala Transilvaniei. De la Sibiu am plecat la Cluj (Closenburg, = Clausenburg), de la Cluj — printr-o pădure și peste o apă care se numește Crișul (Kryst) — am plecat către Oradea (Wordin, = Wardein). De la Oradea am mers...”³ Comentariile sunt dificile până nu întreprindem o documentare amănunțită.

Merită să reținem că „întâiul chemat” a fost cel care a spus fratelui său, Simon Peiru: „Am aflat pe Mesia care se tâlcuiește Hristos”.⁴ Despre Sfântul Apostol Andrei, propovăduitor al Evangheliei în spațiul strămoșesc românesc, cunoscut în perioada respectivă sub numele de Scythia —Scyth Minor fiind Dobrogea de mai târziu — există informații la Origen, în „Comentariu la Geneză — cartea a III-a”, Eusebiu d'n Cezareea în „Istoria bisericască”, III, 1°, Hippolyt Romanul în „Despre cei doșprezece Apostoli”, Nichifor Calist în „Istoria Bisericească”, II, 30. Alte mărturii în „Doctrina sy-

riacă a apostolilor”, în „Sinaxarul Bisericii Constantinopolitane”, în r-o omilie a Falsului Athanasie, apoi la Pseudo-Epiphane și în lucrarea atribuită lui Simion Metafrastul, intitulată „Amintirea lui Andrei”, de asemenea în „Lauda anonimă”.⁵ Dintre tîpăturile și scrierile mai vechilor ierarhi români sunt de amintit: în 1682, „Viața și petrecerea Sfinților acum tipărite” de Dosoftei, mitropolitul Sucevei; în 1760, în manuscris, „Viețile Sfinților” de Iacob Putneanul, mitropolit al Moldovei (1750—1760), și „Minei pe luna noiembrie în 1778, din strădania episcopului de Râmnic, Chesarie, care a valorificat o parte din manuscrisele episcopului Damaschin Dascăl (1702—1703 la Buzău, 1708—1725 la Râmnic).⁶ Dacă însemnările pelerinilor Peter Sparnau și Ulrich von Tennstädt prezintă un sporit interes, interesantă este și următoarea relatare, pe care P. S. Epifanie Norocel, episcopul Buzăului, o consenmează după o serie de cercetări întreprinse la sugestia P. C. Pr. Prof. Dr. Constantin Galeriu cu ajutorul P. C. Vicar Arhim. Ierolim Motoc: „Numele satului și schitului Nămăești din apropierea orașului Cămpulung-Muscel, unde se păstrează o biserică din piatră din secolul al XVI-lea, din vremea lui Mircea Ciobanul (1545—1552; 1553—1554; 1554—1557; 1558—1559), «după o veche tradiție, ar proveni de la împerejurarea legată de misiunea apostolească a Sfântului Andrei» (Pr. Ioan I. Răuț scu, «Schitul Nămăești», în „Glasul Bisericii”, anul XVI (1957), nr. 8—9, p. 535). Astfel, o legendă în legătură cu numele acestui schit a fost consenmată de istoricul Engel, care spune că «Apostolul Andrei, însărcinat cu propagarea Evangheliei în Bizanț, Tracia, Scythia și ambele Dacii, coborând din Dacia superioară în Dacia inferioară, pe la Bran (pe la Zărnești), și ajungând la locul acesta, s-ar fi uitat pe fereastra unui templu păgân ca să vadă un preot de la care voia să înceapă propaganda creștină și, nezăbind pe nimeni în templu, se zice că s-ar fi întors către însoțitorii săi de călătorie și ar fi zis: nemo est; de unde Nămăești» (George Ioan Lahovari, «Marele Dicționar geografic al românilor», vol. IV, București, p. 448).⁷

Alături de ceilalți Sfinți Apostoli, și Sfântul Apostol Andrei a urmat îndemnul Fiului Cereș la propovăduire (Matei, X, 1—4), transpunând în realitate diata lui Iisus Hristos: „Drept aceea, mergând, învățați toate neamurile, botezându-le, în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh” (Matei, XXVIII, 19).

Prin tragere la sorți, Sfântului Apostol Andrei i-a căzut să răspândească Evanghelia și în Scythia.⁸ Așa ne explicăm o istorisire din satul dobrogean Cuzgun (Guzgun), localitate care astăzi se numește „Ioan Corvin”, din județul Constanța, și care spune: „Sfântu când a venit, cică venit pe jos c-un băț în mână. El n-a stat mult, fo dou zile dac-a stat... dar cât a stat, a învățat lumea să se inchine”⁹.

Această sursă mai sus menționată „mai amintește că, în peștera de lângă sat, Apostolul Andrei a făcut o biserică, locul acesta numindu-se până acum «Peștera Sântului Andrei». Analizând pertinent această realitate

(Continuare în pag. 4-a)

MARCEL VLĂDESCU

Părintele Galeriu

(Urmare din pag. a 2-a)

cercetător sau savant specialist în știința despre Dumnezeu și lucrările Sale. Cuvântul vorbit și toată opera scrisă a Părintelui Galeriu este profundă: biblică, patristică și în același timp mereu modernă și proaspătă. Tema jertfei l-a preocupat pe Părintele Galeriu „de-a lungul întregii vieți”, teza de doctorat a tratat tocmai despre această dimensiune fundamentală a existenței. Lucrarea s-a publicat în două ediții: Glasul Bisericii nr. 1—2/1973, p. 45—203 și Editura Harisma, București, 1991, p. 308 și în formă prescurtată în revista „St. Vladimir's Theological Quarterly”, vol. 30, No. 1, New York 1986, p. 43—66. A tratat în studiile publicate în revistele bisericești: **teme fundamentale ale Teologiei și spiritualității ortodoxe:** iubirea dumnezeiască și judecata din urmă, raportul dintre pronie, har și libertate, Maica Domnului Povățuitoarea, despre Taina nunții, a mărturisirii și lucrarea preoției, Sfânta Cruce, Sfintele moaște și cinstirea lor, dogma de la Calcedon, învățătura despre Duhul Sfânt, sfințirea timpului și ziua odihnei; **teme din știința propovăduirii:** Slujirea preoțească după Sf. Scriptură și Sf. Tadiție, Mărturisirea dreptei credințe prin Sf. Liturghie, Mântuitorul nostru Iisus Hristos — învățătorul nostru suprem. „Recois ce gage (trésor) et garde-le...” (Roma 1996), conferință prezentată la Institutul ortodox Saint Serge, la Paris, 1995, ori „Le sacrifices dans les œuvres représentatives de la culture roumaine”, Paris, 1996; numeroase predici, ori **teme din actualitate:** despre poetul și filozoful indian Tagore. Mahatma Gandhi — spiritualitatea creștină și problemele vremii, problemele actuale ale religiilor neoreștine, Ortodoxia și Mișcarea ecumenică, netemeinicia milenarismului, Autocefalie și Ortodoxie, problema hirotoniei femeilor, Chipul Mântuitorului Hristos în gândirea lui Mihai Eminescu, Părintele și Dascălul omagiat Prea Cuceritul Părinte Profesor Galeriu a conturat în Teologia sa o viziune plenară, integratoare și duhovnicească a istoriei și a vieții omului.

ANUNȚ

În urma hotărârii Consiliului Arhiepiscopesc al Arhiepiscopiei Sibiului, prețul unui abonament anual la „Telegraful Român”, pe anul 1999, este de 25 000 lei, iar al „Revistei Teologice” de 30 000 lei. Banii se vor vira obligatoriu în contul nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu.

(Urmare din pag. a 3-a)

te, Dumitru Manolache notează: „Apostolul Andrei trăiește, încă, atât de real în tradiția populară încât existența lui în această parte a Dobrogei nu credem că mai poate fi pusă la îndoială. Sfântul a adus cu el nu numai cuvântul Evangheliei despre Hristos, ci însăși puterea Duhului Sfânt cu care a săvârșit neamărate minuni.”¹⁰ Căci biruind „vânturile reci”, înfruntând „fiarele sălbătice”, străbând „pădurile și hățșurile”, Sfântul Apostol Andrei „a vindecat rănilor multora și prin rugăcuni lega gura lupilor, apărând pe oameni și vitele lor și toți îl aveau de sfânt și de mare ocrotitor.”¹¹

Practic, cel care a fost mai întâi ucenicul lui Ioan Botezătorul, după C. Niczicze a predicat în Ierusalim, Iudeea, Galileea, Samaria, Asia Mică, Scitia¹², așadar în Orient, și a desăvârșit o activitate de creștin mare din care până și rușii își trag izvoarele, „vestea cea bună” ajungând până la marginile Poloniei de azi. Cu îndreptățire, în „Lecturi din Evanghelia Sântului Ioan”, în fapt o adevărată exegeză, William Temple, când scrie despre prima misiune a Sfântului Apostol Andrei, afirmă: „Poate că este pentru Biserica un serviciu mai mare decât a făcut orice alt om.”¹³

Apropiindu-ne de final, aflăm din „Istoria Bisericească” a istoricului bizantin din secolul al XIV-lea, Nichifor Calist, că „după ce Apostolul Andrei a predicat în celelalte Pontului stâng locuit de greci, romani și getodaci, trecând prin Tracia, a ajuns la Bzanț, iar de aici, coborând prin Macedonia și Tesalia, a ajuns în orașul Patras, din Achaia, aproape de golful Le-

Preotul în dialog cu intelectualii: de mulți ani biserica Sf. Silvestru din București — unde liturghisește și Părintele Galeriu — este cunoscută ca un locaș de închinare mult căutat și de distinși oameni de cultură. Părintele Galeriu a fost cunoscut ca un distins partener părinte de și pentru dialog. Este cunoscută cartea „Dialoguri de seară” purtate de Părintele Galeriu cu Andrei Pleșu, Gabriel Liiceanu și Sorin Dumitrescu. Este o carte cu conținut dens, un magistrat expozeu contemporan a întâlnirii dintre cultura și spiritualitatea creștină ortodoxă și cultura laică contemporană. Știința adevărată apropie pe om de Dumnezeu (Francis Bacon), deși veacul acesta ce se înclină spre asfințit a fost tribut materialismului și tragic marcat de ateism, oameni de știință serioși sunt profund religioși (Einstein). Părintele Galeriu are certitudinea și încredințarea că „viitorul lumii este al spiritului, al valorilor lui veritabile: Adevărul revelat, Credința, Nădejdea, Dragostea, Bunătatea, Înțelegerea, Înțelepciunea, Temerea de Dumnezeu... căci sensul istoriei este împărăția lui Dumnezeu, împărăția Iubirii și a Luminii”.

Părintele Galeriu a reușit, în mod fericit, să intruzeze — armonios — învățătura revelată în persoana P.C. Sale ca învățător și părinte. Este motiv de bucurie curată și de mulțumire aleasă către Dumnezeu. Toți cei care ne-am bucurat de dragostea duhovnicească, de lumina harului și a darurilor preotului duhovnic, teolog, predicator și om de cultură, îi aducem astăzi prinsoasă recunoștinței deosebite pentru tot ceea ce a făcut pentru Biserica și Neamul nostru. Dumnezeu să reverse asupra Dascălului nostru — Părintele Galeriu — sănătate și bucuriile roadelor în cadrul distinsei sale familii, dar și în comuniune harică cu toți pe care i-a luminat și întărit pe calea slujirii și mântuirii, de asemenea, puteri înnoite și sporite de muncă pentru îmbogățirea patrimoniului sacru al Teologiei noastre.

Sihastrul Visarion

(Urmare din pag. 1)

angajeze public în problemele sale de credință, socotind că e mai bine să păstreze tăcerea. Pentru poporul de rând a știut să facă uz de mijloace oratorice adecvate, reușind astfel să recoleze mari succese. La interogatoriu, s-a dovedit a nu ști — în afară de Deva — prin ce localități a trecut și a propovăduit. După Schmeizel și Hermann, Visarion ar fi știut grecește, latinește și sârbește, chiar și ceva românește. Petru Maior însă susține că știa numai sârbește; românește n-ar fi știut nici atât cât i-ar fi fost necesar spre a se înțelege cu oamenii și astfel avea nevoie de interpret.

Nu mult după ce a fost anchetat, călugărul Visarion a fost dus, sub escortă, prin Deva, la Timișoara și de acolo la Viena, unde i s-a pierdut urma.

Cei trei greci care din Lipova l-au însoțit ca interpreți, arestați și aruncați în temnița din Sibiu, au constituit un zelos element de opoziție împotriva Unirii, învinuții fiind totodată de a fi provocat mai multe abuzuri obscene.⁸ Pentru toți trei au intervenit compania grecească din Sibiu, comunitatea din Lipova și Sârbii. Primii doi dintre ei au scăpat mai ușor, căci neputându-se dovedi participarea lor la agitațiile lui Visarion, după aproape un an de detenție, au fost duși la Timișoara și de acolo au fost eliberați. Al treilea dintre ei, Gavril Bistru, a reușit să fugă din închisoare, dar a fost prins în Banat. Și împotriva lui s-a organizat un interogatoriu, la Timișoara, după care nu se știe ce a mai fost și cu el.

Ca un prim efect al propagandei lui Visarion, a fost irădărea nefavorabilă asupra luptei politice a lui Klein în dieta din Sibiu. În consecință, episcopul s-a interesat de misiunea lui Visarion și de tendințele ei. A asistat la interogatoriul lui Visarion, poate chiar punându-i întrebări. Istoria a consemnat fanatismul religios, trezid de zelosul călugăr, geografia succeselor înregistrate și adăncimea înrădăririi lui Visarion. Samuil Micu și-a făcut o impresie exactă despre efectele dănuitoare ale apariției lui Visarion în Ardeal, „cărui a îi ieșise vestea că este „sânt”. Acesta tare i-au înfricoșat pe Români de către unire... Oamenii din margini au rămas jumătăți în credință și după 14 ani — adică pe la 1758 — cu toții s-au făcut neuniți.”⁹

Din partea Curții imperiale, i s-a încredințat lui Olsovszki sar-

cina de a consemna starea clerului și a bisericilor unite, după plecarea episcopului Klein din Ardeal. Din rapoartele întocmite, a reieșit adăncimea înrădăririi lui Visarion, precum și clătina-rea unirii în părțile în care a prins rădăcini adănci doctrina „impostorului pseudo-monah” (impostoris pseudo-monachi). În protopopiatele Sibiului, Făgărașului și Albeii superioare, răul a început „de la venirea lui Visarion” (ab ingressu calligeri Vissaronis) care a petrecut mai cu seamă în Săliște.¹⁰ Imiând pe sălișteni, juzii și juratii din 27 sate s-au declarat a fi fideli Majestății sale, dar în-ale religiei voiesc să fie liberi. În părțile menționate, 55 de preoți orientali au uzurpat beneficiile și stola preoților uniți, abătând poporul de la Unire. Olsovszki a depistat și numit pe căpeteniile acestor acțiuni, care erau adepți ai ideilor lui Visarion, îmbărbătați, odată cu venirea lui. În entuziasmul său, poporul s-a dovedit a fi de nestăvilit, ceea ce a condus la intervenția puterii seculare. Prelungită mișcarea maselor de-a lungul multor ani, s-a ajuns ca sudul Transilvaniei să aibă componența religioasă pe care o are și în veacul al XX-lea.

Drept recunoștință pentru toată strădania nelnică a vieții sale, Biserica dreptmăritoare l-a trecut pe călugărul Visarion Sarai în rândul mucenicilor, mărturisitori ai dreptei credințe. În ziua de 21 octombrie a fiecărui an, i se serbează cinstita pomnire, împreună cu a celor patru mucenici români, apărători ai Ortodoxiei din Ardeal, în sec. al XVIII-lea.

1. Dragomir Silviu, Istoria desrobirii religioase a Românilor din Ardeal, în secolul XVIII, vol. I, Sibiu, 1920, p. 134.
2. Bogdan Duică George: Călugărul Visarion Sarai — studiu din istoria Transilvaniei, Caransebeș, 1896, p. 5.
3. Maior Petru, Istoria bisericii Românilor, vol. I, București, 1995, p. 127.
4. Dragomir S., op. cit., p. 137—138.
5. Maior P., op. cit., p. 127.
6. Dănilă N., Biserica greco-cat. în istoria Sebeșului, în rev. „Cultura creștină”, nr. 1, Blaj, 1996, p. 127 și 130.
7. Bogdan-Duică, op. cit., p. 11—17.
8. Ibidem, p. 21.
9. Cipariu Timotei, Acte și fragmente, Blaj, 1855, p. 97—98.
10. Bogdan-Duică, op. cit., p. 22—23.

II-a, 1979, p. 24 și urm.

7. P.S. Epifanie Norocel, Episcopul Buzăului, „Pagini din istoria veche a creștinismului la români”, București, 1986, p. 21; Studiul aceluiași autor, intitulat „Sfântul Apostol Andrei în tradiția românilor, mărturie a vechimii creștinismului și a continuității noastre”, a fost publicat inițial în „Glasul Bisericii”, anul XXXVIII (1979), nr. 11—12, p. 1157—1176. Textul din paranteze reprezintă două note critice ale autorului.

8. H. Leclercq, „Més'e”, în „Dictionnaire d'Archéologie chrétienne et de Liturgie”, t. XI, 1, Paris, 1933, col. 501.

9. Maria Dinu, „Legende dobrogene despre Sf. Apos'ol Andrei”, în „Biserica Ortodoxă Română”, anul LIII (1935), nr. 9—10, p. 494.

10. Dumitru Manolache, „La porțile lumii. Miracolele de la Derwent”, București, 1995, p. 20 și urm.

11. Arh' diacon Andrei Iacoban, „La Sfântul Apostol Andrei”, (predică), în „Glasul Bisericii”, anul XIV (1955), nr. 9, p. 518.

12. Pr. Ioan M. Stoian, „Dicționar religios”, București, 1994, p. 23.

13. William Temple, „Read'ngs in St. John's Gospel”, p. 291; apud „Dicționar Biblic”, Societatea Misionară Română, Oradea, 1995, p. 38.

14. Nichifor Calist, „Istoria Bisericească”, II, 30, în „Migne, Patrologie”, Sărie Graeca, CXLV, col. 860 CO.

15. Dr. Gherasim T. muș, „Dicționar agiografic cuprinzând pe scurt viețile sfinților”, București, 1898, p. 66.

16. Pr. Vasile Sorescu, „Figuri, evenimente și locuri biblice-Dicționar”, București, 1995, p. 23.

17. Matei, XVI, 24.

18. Coloseni, III, 10—11.

◆ Semnalăm ◆ Semnalăm ◆

◆ P. C. Iconom Stavrofor Nicolae Gh. Puchianu-Moșoiu scoate o carte sub titlul „Colinde din Țara Bârsei”, Sibiu 1998.

Iată ce scrie despre el Mihaela Oprea în ziarul brașovean „Bună ziua, Brașov” din 11 martie 1996: „În acest oraș trăiește un om a cărui dragoste pentru istorie și pentru studiul culturii poporului român este ca un microb. Se numește Nicolae Puchianu, este preot paroh la Biserica „Sf. Nicolae” din Râșnov. În plus este profesor de religie la școala din oraș, nuvelist și poet. O parte din casa lui este transformată într-un atelier de lucru, loc în care studiază și scrie. El a adunat în cei 40 de ani de preoție, o importantă operă de cultură, istorică, folclorică și muzeistică, în parte și publicată...”

Mai departe ni se dă un argument din partea poetului brașovean Nicolae Stoe, publicat în revista ASTRA nr. 9 în anul 1973, pag. 8: „Pasionatul cercetător al trecutului istoric și cultural din zona Branului, Nicolae Gh. Puchianu-Moșoiu a scris și publicat o operă remarcabilă cu privire la folclorică și cultură în general, care surprinde prin prospețime și frumusețe literară.

Valoarea literară constituie o notă dominantă a formației sale culturale în care scrisul său dobândește incandescentențe lirice adevărate de o rară frumusețe”.

Părintele Nicolae Puchianu-Moșoiu s-a dovedit a fi un real culegător de colinde. El a și fost premiat la Brașov pentru această operă. O recomandăm tinerilor, mai ales celor care își caută sensul în tradiții culturale românești. Vor găsi aici ceea ce au nevoie.

Cartea are un Cuvânt înainte de I. P. S. Sa Dr. Antonie Plămădeală, mitropolitul Ardealului.

◆ Keith Hitchins a scris un volum despre politica și istoria românească intitulat: „România 1774—1866”. Traducerea din engleză a lucrării a fost făcută de George G. Potra și Delia Răzdolescu. A fost editată la București, însumând 465 pg., la editura Humanitas.

„Noua lucrare a profesorului american acoperă aproape un veac de istorie românească: perioada dintre Tratatul ruso-turc de la Kuciuk-Kainargi și sfârșitul domniei lui Cuza, răstimp socotit de Hitchins prima etapă de formare a națiunii române moderne. Atunci s-a produs tranziția de la o societate medievală, de tip agrar, la una modernă, modelată de valorile urbane și industriale. Și tot atunci s-au petrecut spectaculoase schimbări de mentalitate și adevărate mutații în viața socială. Întreaga epocă a fost marcată de abandonarea influențelor răsăritene în favoarea ideilor și a valorilor occidentale.

Pe lângă informație, cititorul va găsi în această nouă sinteză istoriografică a lui Hitchins, atmosfera unică a unei epoci — o epocă dominată de curente, personalități, întâmplări pe care autorul le recrează cu un har aparte, îmbinând talentul omului de litere cu rigoarea științifică a istoricului”.

Profesorul american care scrie despre români are deja de multă vreme o experiență bine stabilită.

După ce a scris despre Șaguna un volum mare, trece acum la o descriere a situației din România, ocupându-se de Moldova și Țara Românească, de societatea și economia românească din secolul trecut începând din 1774 până la 1829. Spiritul vremurilor și începuturile unui stat modern continuat cu România din monarhia habsburgică, apoi anul 1848 și în sfârșit Principatele Unite. Este o istorie a Țării Românești de până la 1866, bine conturată și în general bine scrisă.

Ne-a obișnuit deja acest autor cu studiile sale românești de mare importanță.

Îi recomandăm cartea cu toată bunăvoința și încrederea.

◆ „Domnia lui Ștefan cel Mare” este o carte de Nicolae Dabija, în care prezintă toate luptele lui Ștefan cel Mare pentru apărarea Moldovei. Domnește în anii 1457—1504. A fost un domnitor mare care și-a trecut toți anii făcând 47 de războaie și pentru fiecare a zidit câte o mânăstire. Este o carte de o mare valoare, prezentând istoria Moldovei pentru cititorul de rând ca pe o istorie interesantă. O recomandăm cu căldură cititorilor români.

◆ Cartea se intitulează: „Epigrame și alte Rime veșele”, semnate de Păstorel — Al. O. Teodoreanu, prefața aparține dl. Alexandru Paleologu, ediție de Rodica Pandele, (Humanitas, București, 1997, 272 pag.).

„Epigrama este unul dintre firele aurite pe care s-a țesut legenda apocrifă despre Păstorel. A scris cu suetele, cu miile, dar le-a dăruit cu generozitate sau din credință — mărturisită în varii forme — că „nu există volum de epigrame”. Față de abundența lor, fără de avalanșa în care izbucneau când era stărnit, în special la ocazii copios stropite cu vinuri și animade de conversații spirituale, dar și în ocazii banale, inspirat de o simplă poantă lingvistică sau de o sclipire ludică, declarația lui că scrie epigrame „așa cum o domnișoară de pension face z'lnic exerciții la pian” sau „cum face găina ouă” echivalează cu profesiune de credință”.

E vorba de strofe diferite adresate celor pe care i-a putut privi în linște și i-a consacrat.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului — președinte; P. S. Visarion Râșnăreanu — episcop-vicar, — vicepreședinte; Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan — redactor responsabil; Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.

Abonamentul pe un an: 15 000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.